

2020 YILI TÜRKİYE İNSAN HAKLARI İHLALLERİ BİLÂNCOSU

1) YAŞAM HAKKI İHLALLERİ

	ÖLÜ		YARALI	
YARGISIZ İNFAZ				
Dur İhtarına Uymadıkları Gerekçesiyle Güvenlik Güçleri Tarafından Öldürülen ve Yaralananlar ve Silah Kullanma Yetkisinin İhlali, Toplumsal Gösterilerdeki Saldırıları, Sokağa Çıkma Yasakları Dönemi.	(2'si çocuk) 14 kişi		(2'si çocuk) 12 kişi	
Köy Korucuları Tarafından Öldürülen ve Yaralananlar	6		14	
Sınır Bölgelerinde Öldürülen ve Yaralananlar	51		11	
TOPLAM	71		35	
CEZAEVLERİNDE ÖLENLER	60 ¹			
FAİLİ MEÇHUL SALDIRILAR	(1'i çocuk) 4 kişi		1	
RESMİ HATA VE İHMAL				
Resmi Hata ve İhmal Sonucu Ölen ve Yaralananlar	25'i çocuk olmak üzere 49 kişi sel felaketi ve serinlemek için girdikleri yerlerde, 13'ü çocuk olmak üzere 57 kişi çeşitli nedenlerle yaşamını yitirmiştir. TOPLAM: 82		291 kişi gıda ve gazlar nedenlerle, 30 mahpus gıda ve duman nedeniyle zehirlenme, 179 kişi uçak kazası, 134 kişi havai fişek patlaması nedeniyle, 1035 kişi İzmir depremi, 90 kişi de çeşitli nedenlerle yaralanmıştır. TOPLAM: 1756	
Polis ve Asker İntiharları / İntihar Teşebbüsleri/Şüpheli Ölüm	22		1	
YASA DIŞI ÖRGÜT SALDIRILARI	15		27	
SALDIRIYA UĞRAYANLAR				
Siyasi Parti, Sendika ve Dernek Yöneticisi / Üyesi	-		17	
Gazeteci	-		11	
Öğretmen / Öğretim Üyesi	-		3	
Öğrenci	-		12	
Polis/Asker/Korucu	1		1	
Diğer (İşçi, Sağlık Çalışanı, Bel. Bşk, Korucu, Memur, Muhtar, Yabancı Uyruklu, Avukat, Siyasi Parti Mensubu vb)	19		85	
TOPLAM	20		129	
SİLAHLI ÇATIŞMALAR				
	ÖLÜ		YARALI	
	Türkiye sınırları içerisinde	Türkiye sınırları dışında	Türkiye sınırları içerisinde	Türkiye sınırları dışında
Asker, Polis ve Geçici Köy Korucusu	55	96	72	94
Silahlı Militan	167	117	-	-
Siviller	8	13	6	8
TOPLAM	456		180	

¹ Bu konudaki detaylı raporumuza <https://www.ihd.org.tr/ihd-2020-yili-turkiye-hapishanelerinde-hak-izleme-raporu/> adresinden erişebilirsiniz.

	ÖLÜ	YARALI
MAYIN VE SAHİPSİZ BOMBA PATLAMASI SONUCU ÖLEN ve YARALANAN SİVİLLER		
Yetişkin	-	2
Çocuk	1	2
TOPLAM	1	4
KUŞKULU ÖLÜM ve YARALANMALAR		
Erkek	13	-
Kadın	229	2
Çocuk	33	-
TOPLAM	275	2

KADINLARIN YAŞAM HAKLARINA YÖNELİK İHLALLER		
Kadın İntiharları	41	9
"Namus" adı altında işlenen cinayetler	2	-
Toplumsal Alanda Kadına Yönelik Şiddet, Tecavüz ve Taciz, Ev İçi Şiddete Uğrayan Kadınlar	316	1433 (Yaralama, Taciz-Tecavüz, Tehdit, Alıkoyma)
TOPLAM	359	1442
Fuhuşa Zorlanan Kadınlar		711
ÇOCUKLARIN YAŞAM HAKLARINA YÖNELİK İHLALLER		
Çocuk İntiharları	14	3
Ev İçi, Okul ve Toplumsal Alanda Şiddete Uğrayan Çocuklar/Taciz/Tecavüz	57	439 (Şiddet, C. İstismar, Tehdit, Alıkoyma, Ensest)
Okulda Şiddet	-	9
TOPLAM	71	451

2) İŞKENCE, KÖTÜ MUAMELE, ONUR KIRICI ve KÜÇÜK DÜŞÜRÜCÜ DAVRANIŞ ve CEZALANDIRMA

Gözetiminde İşkence ve Kötü Muamele	(10'u çocuk) 379 kişi
Gözetim Yerleri Dışında İşkence ve Kötü Muamele	(28'i çocuk) 397 kişi
Köy Korucuları Tarafından Yapılan İşkence ve Kötü Muamele	4
Cezaevlerinde İşkence ve Kötü Muamele	358
Kolluk Güçleri Tarafından Tehdit ve Ajanlık Teklif Edilenler	(2'si çocuk, 33'ü sosyal medya üzerinden, 6'sı cezaevlerinde) 188 kişi
Toplumsal Gösterilerde Güvenlik Güçlerinin Müdahalesi Sonucu Dövülen ve Yaralananlar	2980 kişi
Özel Güvenlik Görevlileri Tarafından İşkence ve Kötü Muameleye Maruz Kalanlar	(1'i çocuk) 4 kişi

SOKAĞA ÇIKMA YASAKLARI ve KISITLAMALARI

Türkiye İnsan Hakları Vakfı Dokümantasyon Merkezi verilerine göre; sokağa çıkma yasaklarının süresiz (sona erdirileceği tarihin ucu açık bırakılarak) ve/veya gün boyu (24 saat sürmesi öngörülür biçimde) uygulanmaya başlandığı ilk tarih olan 16 Ağustos 2015'ten 1 Ocak 2020 tarihine kadar geçen süre içerisinde toplam 11 il ve en az 51 ilçede resmi olarak tespit edilebilen en az 381 sokağa çıkma yasağı ilanı gerçekleştirilmiştir.

<https://tihv.org.tr/sokaga-cikma-yasaklari/16-agustos-2015-1-ocak-2020-bilgi-notu/>

İHD Dokümantasyon Merkezi'nin 2020 yılı verilerine göre, 23 Mart 2020 tarihinde başlayıp 2020 yılı sonuna kadar süren sokağa çıkma yasakları kapsamında, Bitlis merkeze bağlı köyler, Bitlis Tatvan İlçesi, Mardin Dargeçit, Mazıdağı, Ömerli, Derik ve Midyat ilçelerine bağlı köylerde, Siirt'in Erüh ilçesine bağlı köylerde Şırnak Merkeziye bağlı köyler ile Cizre ve Silopi ilçelerine bağlı köylerde en kısıtı 24 saatten başlayan ve 15 güne kadar süren aralıklarda en az 19 kez sokağa çıkma yasağı ilan edilmiştir.

Covid-19 pandemisi nedeniyle, sokağa çıkma kısıtlamaları kişi özgürlüğü hakkını yoğun bir şekilde ihlal etmiş olup bu hususta hazırlanan özel raporumuza bakılabilir.

https://www.ihd.org.tr/wp-content/uploads/2020/08/20200811_IHD-Kovid19TedbirleriRaporu.pdf

2020 yılı Valilik ve Kaymakamlıklar tarafından eylem ve etkinliklerin uzun sürelerle yasaklamasının yanı sıra kolluk kuvvetleri tarafından yapılan müdahaleler ve engellemeler nedeniyle toplantı ve gösteri özgürlüğünün sistematik bir biçimde ihlal edildiği bir yıl oldu. Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da mevcut yasaklar süreklilik kazandı. Örneğin Van'da 2016 yılı Kasım ayından beri 15 günlük aralıklarla uzatılan bir yasaklama söz konusu.

3) KİŞİ GÜVENLİĞİ ve ÖZGÜRLÜĞÜNE YÖNELİK İHLALLER

Gözaltına Alınanlar	4079 kişi
Tutuklananlar	543 kişi
İrkçi Saldırıları	9 kişi (6'sı çocuk) yaşamını yitirdi. 45 kişi yaralandı
Tutuklu Gazeteciler	44² kişi
Tutuklu Milletvekili ve Belediye Başkanları	8 Milletvekili (Figen Yüksekdağ, Selahattin Demirtaş, Leyla Güven, Çağlar Demirel, İdris Baluken, Gülser Yıldırım, Abdullah Zeydan, Musa Farisoğulları) ve 11 Belediye Başkanı tutukludur.
Kayıplar/Kaçırılma İddiaları	Gülistan Doku, Hüseyin Galip Küçüközyiğit, Mehmet Bal, Hürmüz Diril <i>Detaylı bilgi için özel raporumuz:</i> https://www.ihd.org.tr/2020-yili-baski-ve-tehdit-yontemleriyle-ifade-alma-mulakat-yapma-ajanlastirma-ve-kacirma-olaylariyla-ilgili-ozel-rapor/
Alıkonulan Asker ve Polisler	2019 yılı raporumuzda yer alan isimler halen alıkonulmaktadır. ³

² Bu veriye Türkiye Gazeteciler Sendikası'nın "Basın Özgürlüğü Raporu"ndan ulaşılmıştır. Rapor için: <https://tgs.org.tr/wp-content/uploads/2021/05/2020-2021-BASIN-%C3%96ZG%C3%9CRL%C3%9C%C4%9E%C3%9C-RAPORU.pdf>

³ 10 Şubat 2021 tarihinde yapılan Kartal-2 operasyonu sonucunda cansız bedenlerine ulaşılan alıkonulan kişilere ilişkin bilgilere 2021 yılı raporumuzda yer verilecektir.

4) İFADE ÖZGÜRLÜĞÜNE YÖNELİK İHLALLER

2020 YILINDA AÇILAN SORUŞTURMALAR	
SORUŞTURMA SAYISI: 192	SORUŞTURMA AÇILAN KİŞİ SAYISI: 410
Yasaklanan Etkinlikler	3 Tiyatro Oyunu/ 6 Konser/ 5 Basın Açıklaması/ 3 Panel, 13'ü HDP nin "demokrasi yürüyüşü" olmak üzere 16 Yürüyüş/ 3 Şenlik/ 3 Festival/ 1 Stand Açma/ 1 Plaket Töreni/ 2 Gençlik Buluşması/ 3 Barış Zinciri Eylemi/ 2 Protesto eylemi/ 1 Yardım Girişim/ 1 23 Nisan Etkinliği/ 2 1 Mayıs Etkinliği/ 2 Kutlama/ Adana'nın Sarıçam ilçesinde bulunan ABD İncirlik Hava Üssü çevresinde uçurtma uçurtmanın güvenlik gerekçesiyle yasakladı.
Toplatılan, Yasaklanan ve Para Cezası Uygulanan Yayın Organları	5 Kitap-Sergi Toplatma/ 31 TV Kanalına idari para cezası/ 11 Pankart+Afiş+Bayrak (birçok şehirde yasaklandı) / 1 TV+1 Gazete Erişim Engeli / 7 Gazeteye Toplam 143 Gün İlan Kesme Cezası/ 1 Meslet Örgütünün Sosyal Medya Hesabın Erişim Engeli/ 1 Gazete haberine Soruşturma/ 8 TV Kanalına Toplam 32 Kere Yayın Durdurma Cezası/ 1 Makaleye Yasak/ 2 Radyo Kanalına Toplam 4 Kere Yayın Durdurma Cezası/ 6 Sosyal Medya Ağına 2 şer Kere Para Cezası.
Baskına Uğrayan Gazete ve Yayın Organları	1 Yerel Gazeteye saldırı/ 1 Kitapevinde Baskın/ 1 Yerel Gazeteciler Cemiyetine Saldırı/ 1 Gazete Bürosuna baskın
Engellenen İnternet Siteleri	İfade Özgürlüğü Derneği (İFOD), Ekim 2020 İtibarıyla 450 bin Web Sitesine, 140 Bin Web Adresine, 42 Bin Tweet'e Erişim Engeli Getirildiğini Açıklamıştır. (Bilindiği üzere, kapanana kadar Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı ve sonrasında Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından Türkiye'den erişime engellenen web siteleri ile ilgili istatistik veriler ve benzer şekilde Erişim Sağlayıcıları Birliği tarafından da erişime engellen web siteleri, haberler (URL adresleri) ve sosyal medya içerikleriyle ilgili istatistik bilgileri hiçbir zaman açıklanmamıştır.

2020 YILINDA AÇILAN VE DEVAM EDEN DAVALAR	2020 YILINDA SONUÇLANAN DAVALAR
1779 kişi hakkında 380 dava tespit edilebildi.	163 davadan, <ul style="list-style-type: none">• 273 kişiye toplam 1489 yıl, 9 ay, 7 gün hapis cezası verildiği,• 46 kişiye 338.570 TL para cezası verildiği,• 170 kişinin beraat ettiği, tespit edilebildi.

5) TOPLANTI ve GÖSTERİ ÖZGÜRLÜĞÜNE YÖNELİK İHLALLER

Güvenlik Güçleri Tarafından Müdahale Edilen Toplantı ve Gösteriler	852
2020 Yılında Açılan Soruşturmalar	163 kişiye 9 soruşturma
2020 Yılında Açılan Davalar/ Sonuçlanan Davalar	822 kişiye 61 dava açıldığı, 110 kişinin beraat ettiği, 138 kişiye toplam 380 yıl 10 ay hapis cezası ve 93 kişiye toplam 209 bin 730 TL para cezası verildiği tespit edildi.
2020 Yılında Gezi parkı Dava ve Soruşturmalar	Gezi Parkı eylemlerine katıldıkları gerekçesiyle 230 kişi hakkında açılan davada verilen beraat kararının Yargıtay 16. Ceza Dairesi tarafından bozulması üzerine davanın yeniden görülmesine Kırklareli 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde devam edildi. Savunmaların ardından mahkeme tüm sanıkların beraatına karar verdi./ İstanbul 30. Ağır Ceza Mahkemesi'nde açılan davanın karar duruşmasında 9 kişi beraat etti, 7 kişinin davaları devam ediyor.

6) ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜNE YÖNELİK İHLALLER

Baskına veya Saldırıya Uğrayan, Siyasi Parti, Sendika ve Dernekler	14 Parti Binası, 3 belediye Binası, 1 Sendika, 1 Cemevi, 1 Gazete Bürosu ve 3 Kültür merkezi Polis Tarafından Basıldı. 10 Parti Binasına ve 1 derneğe saldırı düzenlendi. Toplam: 34
Kapatılan / Kapatılmak İstenen Siyasi Partiler, Sendika, Vakıf ve Dernekler	1 Sendika (Tüm Emekli Sen) 1 Siyasi Part (Kürt Demokrat Partisi)

7) EKONOMİK VE SOSYAL HAKLARA YÖNELİK İHLALLER

İşten Çıkarılan/Görevden Uzaklaştırılan/Açığa Alınanlar/Sürgün Edilenler/İdari Cezalar	500'ü kısmi zamanlı çalışan üniversite öğrencileri olmak üzere 1214 işçinin işten atıldığı, 43 Muhtarın ve Belediye meclis üyesinin, 22 memurun (Öğretmen, Doktor, Memur) görevden alındığı tespit edilebilmiştir. Kayyım atanan 11 belediye başkanı görevden alındı, 17 belediyeye kayyım atandı.
Covid 19 Pandemisi Döneminde Yaşanan Ekonomik ve Sosyal Haklara ilişkin aşağıdaki bağlantıdan ulaşabilirsiniz. https://www.ihd.org.tr/covid-19-pandemisi-surecinde-ekonomik-ve-sosyal-haklar-raporu/	

<http://www.isigmeclisi.org> un yaptığı açıklamaya göre 2020 yılında iş cinayetlerinde 2427 işçi hayatını kaybetti.

Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu'nun verilerine göre 28.05.2021 tarihi itibarıyla komisyona yapılan başvuru sayısı 126.674'dür. Komisyon tarafından hakkında karar verilen başvuru sayısı 115.130 ve incelemesi devam eden başvuru sayısı 11.544'dür. Başvurusu neticelenen dosyaların 101.058'i reddedilirken sadece 14.072 başvuru olumlu sonuçla neticelenmiştir.

<https://ohalkomisyonu.tccb.gov.tr/>

"Barış İçin Akademisyenler" isimli bildiriye imzaladıkları için kanun hükmünde kararnameler (KHK) ile kamudan ihraç edilen 406 akademisyen Anayasa Mahkemesi'nin 26 Temmuz 2019'da verdiği ve bu bildiriye imzalamanın ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiği yönündeki kararına rağmen halen görevlerine iade edilmedi.

8) CEZAEVLERİNDE YAŞANAN İHLALLER

CEZAEVLERİ	
Cezaevlerinde Sağlık Hakkı İhlali	1402
Cezaevlerinde Haberleşme Hakkı İhlali	175
Cezaevlerinde Disiplin Cezaları	27
Cezaevlerinde Sevk/Sürgün Uygulamaları	1790